

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till kommissionens förordning om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse (de minimis-förordningen)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen kommissionens förslag av den 15 november till ändring av kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse och en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 20 december 2022

Arbetsminister Tuula Haatainen

Handelsråd Olli Hyvärinen

9.12.2022

**STATSRÅDETS SKRIVELSE TILL RIKSDAGEN OM KOMMISSIONENS UTKAST
TILL FÖRORDNING (KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL ÄNDRING AV FÖRORDNING
(EU) NR 1407/2013)**

1 Förslagets bakgrund och mål

Enligt artiklarna 107–108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan FEUF) ingår EU:s reglering om statligt stöd i EU:s befogenheter. Syftet med regleringen är att garantera företag verksamma inom EU lika konkurrensvillkor och minimera stödkonkurrensen mellan medlemsstaterna. Den grundläggande principen i EU:s kontroll av statliga stöd är att stöden ska anmälas till Europeiska kommissionen.

Det finns ett flertal undantag till skyldigheten att lämna kommissionen en förhandsanmälan. Ett undantag gäller kommissionens förordning om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse (den så kallade de minimis-förordningen (EU) nr 1407/2013). I de minimis-förordningen anges ett företagsspecifikt gränsvärde i eurobelopp. De stödåtgärder som ligger under gränsvärdet anses inte påverka handeln och konkurrensen mellan medlemsstaterna. Stöd till företag i enlighet med de minimis-förordningen anses därför inte uppfylla alla kriterier för statligt stöd i artikel 107.1 i EUF-fördraget och på dem tillämpas således inte skyldigheten till förhandsanmälan enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget. Stöd i enlighet med de minimis-förordningen kan tas i bruk utan kommissionens förhandsgodkännande. När stöd beviljas ska medlemsstaternas myndigheter dock följa förfarandena i förordningen framför allt för att säkerställa att förordningens maximigräns inte överskrids.

Kommissionen har i flera beslut förtydligat begreppet stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget. Kommissionen har också redogjort för sin politik för ett tak för stöd av mindre betydelse under vilket artikel 107.1 i fördraget inte är tillämplig. Den gjorde det först i sitt meddelande om försumbart stöd och sedan i kommissionens förordningar (EG) nr 69/2001, (EG) nr 1998/2006 och (EU) nr 1407/2013. Kommissionen har konstaterat att man mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts vid tillämpningen av de minimis-förordningen (EU) nr 1407/2013 bör se över några av de villkor som föreskrivs i förordningen.

I den gällande de minimis-förordningen (EU) nr 1407/2013 föreskrivs att taket för det högsta möjliga stödet av mindre betydelse för ett enda företag är 200 000 euro under en period av tre beskattningsår. I taket beaktas stöd beviljade av alla myndigheter. De minimis-förordningen tillämpas principiellt på alla industri- och tjänstesektorer. På vissa sektorer (till exempel primärproduktion inom jordbrukssektorn, fiske och vattenbruk) tillämpas lägre tak för stödet och separata de minimis-förordningar för att minimera snedvridningar i konkurrensen.

2 Förslagets huvudsakliga innehåll

Europeiska kommissionen lämnade den 15 november ett förslag till ändring av de minimis-förordningen (EU) nr 1407/2013. Kommissionens förslag grundar sig på en kontroll av ändamålsenligheten hos reglerna om statligt stöd där syftet var att utvärdera de gällande reglerna för statligt stöd med avseende på relevans, effektivitet och de 2012 uppställda målen för reglerna

före utgången av 2020. Utöver den kontrollen utgår kommissionens förslag från kommissionens inbjudan att lämna synpunkter på de minimis-förordningen som genomfördes 27.6–25.7.2022. Utifrån kontrollen av ändamålsenligheten och inbjudan att lämna synpunkter beslutade kommissionen föreslå följande ändringar: en höjning av taken enligt de minimis-förordningen, upprättandet av ett stödregister samt några juridiskt tydliggörande punkter. Enligt kommissionens förslag ska förordningen träda i kraft den 1 januari 2024. Den gällande de minimis-förordningen löper ut den 31 december 2023.

2.1 Höjning av taken för högsta möjliga stöd

En väsentlig ändring som kommissionen föreslår i utkastet till förordning är att höja taket för högsta möjliga stöd av mindre betydelse som beviljas ett och samma företag under en beskattningsperiod på tre år till 275 000 euro från gällande 200 000 euro. Enligt kommissionen avspeglar den här höjningen inflationsutvecklingen sedan de minimis-förordningen trädde i kraft och den förväntade beräknade utvecklingen under de minimis-förordningens giltighetstid fram till utgången av 2030.

Utöver höjningen av det allmänna taket föreslår kommissionen att det stöd som beviljas företag som utför godstransporter på väg höjs till 137 500 euro från gällande 100 000 euro. Kommissionen föreslår också att reglerna för beräkning av stödelementet för borgen och lån ändras så att de motsvarar höjningen av taket.

2.2 Upprättandet av ett centralt register på nationell nivå eller unionsnivå

Ett annat väsentligt förslag i kommissionens utkast till förordning är upprättandet av ett centralt register på nationell nivå eller unionsnivå för att kontrollera att taket inte överskrids. Kommissionen konstaterar i utkastet till förordning att den är skyldig att se till att reglerna om statligt stöd följs i enlighet med principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen. Kommissionen anser att medlemsstaterna bör underlätta fullgörandet av denna uppgift genom att införa de verktyg som krävs för att säkerställa att det sammanlagda stöd av mindre betydelse som beviljas ett enda företag på grundval av regeln om stöd av mindre betydelse inte överskrider det fastställda taket.

Enligt förslaget bör det åligga medlemsstaterna att övervaka det beviljade stödet för att se till att de relevanta taken i förordningen inte överskrids och att kumuleringsreglerna efterlevs. Enligt utkastet till förordning bör medlemsstaterna för att uppfylla denna skyldighet lämna fullständiga uppgifter om stöd av mindre betydelse som beviljats i ett register på unionsnivå eller nationell nivå och kontrollera att eventuella nya stöd inte överskrider det relevanta taket. Utkastet till förordning ger medlemsstaterna rätt att överväga vilket register de tar i bruk. Enligt utkastet till förordning ska det föreslagna centrala registret upprättas inom sex månader efter att förordningen trätt i kraft, vilket enligt förslaget är den 1 januari 2024.

Enligt den gällande de minimis-förordningen har upprättandet av ett centralt register grundat sig på frivillighet och det har funnits två alternativ att kontrollera stödkumuleringen:

1) Stödmyndigheten ska innan stödet beviljas begära en utredning av företaget över de de minimis-stöd det fått under en period på tre beskattningsår. Likaså ska företaget i stödbeslutet informeras om beloppet på det beviljade de minimis-stödet för att företaget framöver på begäran ska kunna uppge beloppen på de de minimis-stöd det har fått. I till exempel Finland och de flesta andra EU-medlemsstater är övervakningen av de minimis-stöden ordnad på detta sätt.

2) Övervakning av stöd med hjälp av ett nationellt centralt register för de minimis-stöd. Alla myndigheter åläggs att till det centrala registret anmäla de de minimis-stöd som de beviljar. På det sättet kan en myndighet som planerar att bevilja ett stöd ta reda på företagets kvot för de minimis-stöd utan att begära en utredning över beviljade stödbelopp av företaget. I flera länder i Östeuropa övervakas de minimis-stöden med hjälp av ett centralt register.

3 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna

Det förslag som nu behandlas baserar sig på artikel 108.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF) enligt vilken kommissionen får anta förordningar avseende de kategorier av statligt stöd som rådet i enlighet med artikel 109 i EUF-fördraget har fastställt som möjliga att undanta från skyldigheten att anmäla statligt stöd.

Med stöd av artikel 109 i EUF-fördraget har rådet antagit bemyndigandeförordningen för statligt stöd (EU) 2015/2018, enligt vilken stöd av mindre betydelse undantas från anmälningskravet. Det förslag av kommissionen som nu behandlas baserar sig på denna bemyndigandeförordning (EU) 2015/2018. Statsrådet anser att den föreslagna rättsliga grunden är korrekt.

Förslaget omfattas av unionens exklusiva befogenhet och subsidiaritetsprincipen är således inte tillämplig. Statsrådet anser att förslaget överensstämmer med proportionalitetsprincipen.

4 Konsekvenser för den nationella lagstiftningen, inklusive Ålands ställning

Förslaget förutsätter inga direkta ändringar i den nationella lagstiftningen om företagsstöd. Upprättandet av ett nationellt register över de minimis-stöd kräver däremot att lagen om kundinformationssystemet för företags tjänster (293/2017) ändras. Också användningen av ett centralt register på unionsnivå förutsätter sannolikt ändringar i lagstiftningen.

Kommissionens förordning är direkt tillämplig rätt i Finland och på Åland. Landskapet Åland har lagstiftningsbehörighet enligt självstyrelselagen för Åland (114/1991) i fråga om området för stöd till näringsverksamhet, men främjande av konkurrens hör till rikets behörighet.

5 Förslagets övriga konsekvenser

5.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Kommissionen har inte gjort någon separat konsekvensbedömning av utkastet till förordning.

5.2 Konsekvenserna för EU och Finland

I Finland tillämpas de minimis-förordningen i stor utsträckning av olika myndigheter som unionsrättslig grund för företagsstöd. Förordningen tillämpas bland annat i Finnveras låne- och borgensverksamhet, i många av Business Finlands finansieringstjänster, i NTM-centralernas investeringsstöd samt även inom många andra förvaltningssektorer när företagsstöd beviljas. De minimis-förordningen är ett av de viktigaste förfarandena i EU:s regler om statligt stöd. Inom ramen för den kan man bevilja företag bland annat driftskapitallån och borgen. Också kommunerna anser att möjligheten att bevilja stöd enligt de minimis-förordningen är viktig på grund av dess omfattande tillämpningsområde och relativt enkla förfaranden. Någon heltäckande information om hur mycket stöd det beviljas enligt de minimis-förordningen är dock inte tillgänglig i Finland.

5.2.1 Upprättande av ett centralt register

Ett nationellt centralt register enligt kommissionens förslag kan upprättas genom att utvidga det befintliga kundinformationssystemet för företagstjänster (företagsstödsregistret) till att omfatta alla aktörer som beviljar de minimis-stöd. Utvidgningen medför utvecklingskostnader för staten som ansvarar för registret. Utöver utvecklingskostnaderna tillkommer kostnader för administrationen av systemet och rådgivningen. Användningen av ett centralt register på unionsnivå ger de stödbeviljande myndigheterna mera arbete eftersom registret är nytt för dem.

Förslaget om ett centralt register kan antas minska företags och stödbeviljande myndigheters administrativa arbete i någon mån eftersom myndigheterna då kontrollerar stödkumuleringen med hjälp av det centrala registret. Kumuleringskontroll som baserar sig på ett centralt register skulle behandla alla företag likvärdigt och därigenom förbättra företagens rättssäkerhet. Det kan dessutom antas att registret har positiva verkningar sett till de statliga stödens konkurrens effekter eftersom ett centralt register skulle minimera beviljandet av stöd som överskrider taket enligt de minimis-förordningen. Förslaget förbättrar rättssäkerheten hos alla stödbeviljande myndigheter då ansvaret för att stöden är förenliga med reglerna inte längre är beroende av vad det företag som får stöd uppger.

5.2.2 Höjning av taket

Genom förslaget höjs taket för stöd av mindre betydelse enligt förordningen, men detta har inga konsekvenser för de nationella stödanslagen eller fördelningen av dem. I praktiken betyder detta endast att man i Finland framöver får bevilja 275 000 euro i stöd av mindre betydelse per företag jämfört med det nuvarande högsta beloppet på 200 000 euro. Förslaget kan i vissa fall göra beviljandet av statliga stöd mer flexibelt på nationell nivå.

Höjningen av taket kan samtidigt också ha en negativ inverkan på konkurrensförhållandena nationellt, i synnerhet på de lokala marknaderna, men även bredare på EU:s inre marknad. Det här beror på att stöd som beviljas i enlighet med de minimis-förordningen kan allokeras till vilka kostnader i företaget som helst, inbegripet verksamhetsstöd. I EU:s övriga regler om statligt stöd (till exempel i gruppundantagsförordningen 651/2014) förutsätts att allokeringen av det statliga stödet exakt avgränsas till vissa kostnader för att säkerställa att man med stödet effektivt främjar uppnåendet av olika politiska mål.

Nivån på taket för högsta möjliga stöd kan även ha konsekvenser för kommissionens övervakningsförfaranden på området för övervakning av statliga stöd. Utgångspunkten är att kommissionen i sin övervakning uppmärksammar de fall som snedvrider konkurrensen mest på den inre marknaden. Höjningen av taket kan i vissa fall minska kommissionens arbetsmängd och främja en effektiv övervakning i detta avseende.

6 Nationell behandling av förslaget och behandling inom EU

Kommissionen publicerade sitt utkast till förordning den 15 november 2022 och synpunkterna på utkastet ska lämnas in under det offentliga samrådet 15.11.2022–10.1.2023. Det ordnades ett telefonmöte mellan medlemsstaterna och kommissionen den 14 december 2022.

Kommissionens utkast till förordning och utkastet till U-skrivelse behandlades vid ett möte av sektionen för konkurrens, statstöd och upphandling (EU 12) den 9 december 2022.

7 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet understöder kommissionens förslag till största delen.

Statsrådet anser att höjningen av taket för de minimis-stödet till 275 000 euro är motiverat till följd av inflationsutvecklingen. Statsrådet anser det emellertid motiverat att vid den fortsatta behandlingen få en tilläggsutredning av kommissionen om grunderna för hur taket beräknas i synnerhet för den förväntade inflationsutvecklingen 2023–2030.

Statsrådet anser att det dock är motiverat att hålla taket för de minimis-stödet relativt lågt med hänsyn till konkurrenspolitiken och politiken för den inre marknaden. De minimis-stödet kan allokeras till vilka som helst av företagets kostnader och kan inkludera verksamhetsstöd, varför en betydande höjning av taket för stödet kan öka risken att konkurrensen snedvrids. Med beaktande av medlemsstaternas mycket olika anslag för de minimis-stöd, kan en betydande höjning av taket öka risken för stödkonkurrens på den inre marknaden och leda till en stödpolitik som snedvrider konkurrensen mellan medlemsstaterna. Statsrådet förhåller sig därför kritisk till en större höjning av taket än den föreslagna. Statsrådet anser att EU:s förfaranden och förvaltning inom övervakningen av statliga stöd bör förenklas i första hand genom en utvidgning av gruppundantagsförordningens tillämpningsområde så att stödet exakt avgränsas till att stödja tillväxt på ett sätt som snedvrider konkurrensen så lite som möjligt.

Statsrådet förhåller sig positiv till kommissionens förslag att ålägga medlemsstaterna att kontrollera att taket för stöden inte överskrids med hjälp av ett centralt register på nationell nivå eller unionsnivå. Det föreslagna centrala registret förenklar och effektiviserar transparensen i de minimis-stöden, kontrollen av dem och bedömningen av deras genomslag samt ger information om hur stöden allokeras. Ett centralt register skulle även öka rättssäkerheten för både dem som beviljar och dem som får stöd. Ett centralt register möjliggör även harmonisering och god administration av olika myndigheters informationsmaterial. Statsrådet anser dock att övergångstiden på sex månader för att ta i bruk det centrala registret är kort och konstaterar att den bör vara minst 12 månader för att ge tid för tillräckliga genomförandeåtgärder.

Statsrådet anser det motiverat att vid den fortsatta behandlingen av ärendet få en tilläggsutredning av kommissionen om de tekniska aspekter som anknyter till genomförandet av förordningen, bland annat i fråga om beviljandet av skattestöd.